

Rechtbank van eerste aanleg Brussel (Ned.), vonnis van 9 maart 2020

Arbitrage – Internationale bevoegdheid – Overeenkomst – Plaats van arbitrage – Artikel 1676, § 7 Ger. W. – Impact van de rechtskeuze

Arbitrage – Compétence internationale – Contrat – Lieu de l’arbitrage – Article 1676, § 7 C. Jud. – Effet du choix de la loi

In de zaak van

De **nv I.E.C.**, met ondernemingsnummer [...] en maatschappelijke zetel te [...],

Eisende partij,

Vertegenwoordigd door mr. Gregory Grouwels en mr. Benoit Samyn, advocaten met kantoor gevestigd te 1150 Brussel, Tervurenlaan 270.

Tegen

A.B. SA, vennootschap naar Luxemburgs recht, met vennootschapszetel te [...] (Groothertogdom Luxemburg), [...] en ingeschreven in het handels-en vennootschapsregister te Luxemburg onder het nummer [...],

Verwerende partij,

Vertegenwoordigd door mr. Roel Fransis en mr. Zoé Stenuit, advocaten met kantoor te 1000 Brussel, Keizerslaan 3.

I. Procedure

1. De rechtbank heeft kennis genomen van de stukken van de rechtspleging, in het bijzonder van:
 - De “dagvaarding tot vernietiging arbitrale uitspraak”, op verzoek van de nv I.E.C. betekend aan A.B. SA op 4 oktober 2019,
 - De “syntheseconclusie”, voor de nv I.E.C. ter griffie neergelegd op 2 januari 2020,
 - De “syntheseconclusie”, voor A.B. SA neergelegd ter griffie op 16 januari 2020,
 - Het stukkenbundel [...], voor A.B. SA neergelegd ter griffie op 16 januari 2020,
 - Het stukkenbundel [...], voor de nv I.E.C. neergelegd ter griffie op 27 januari 2020.
2. Op de openbare zitting van 17 februari 2020:
 - heeft mr. Jasmina Sadek gepleit voor de nv I.E.C.,
 - hebben mr. Roel Fransis en Jirte Forier gepleit voor A.B. SA,
 - werd de heer V.B. gehoord in zijn verklaringen en opmerkingen,
 - heeft mr. Patrick Kindt gepleit voor de nv F.,
 - werden de debatten gesloten,
 - werd de zaak in beraad genomen.
3. De procedure verliep met inachtneming van de toepasselijke bepalingen van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

II. Feiten

1. Tussen partijen werd op 3 juli 2019 een arbitrale uitspraak gewezen.

In de overeenkomst waarbij werd vastgelegd dat geschillen zouden worden beslecht bij arbitrage, is er niets expliciet bepaald inzake de plaats waar de arbitrage zou worden gevoerd (punt 19 van de algemene voorwaarden bepaalt wel dat de plaats van arbitrage zal worden bepaald in de 'documenten van de overeenkomst', maar er kan niet vastgesteld worden dat dat effectief gebeurde, in tegendeel: artikel 9 van de overeenkomst tussen partijen sluit de toepassing van dat punt 19 uit en bevat zelf een arbitrageclausule waarin geen plaats van arbitrage wordt vastgelegd).

De partijen onderwierpen hun contractuele verhouding aan de toepassing van het Belgische recht. De arbitrage zou gebeuren in de schoot van het "International Court of Arbitration" ('Internationaal Arbitraal Hof') van de "International Chamber of Commerce" ('Internationale Kamer van Koophandel') en werd onderworpen aan de arbitrageregels van die Internationale Kamer van Koophandel, versie 2017. De arbitrage zelf werd aldus niet onderworpen aan de procedureregels van het Belgische Gerechtelijk Wetboek.

2. In de loop van de arbitrageprocedure deelde de nv I.E.C. mee dat zij de plaats van arbitrage in België gelegd wenste te zien, terwijl A.B. SA Luxemburg naar voren schoof.

Uit de arbitrale beslissing van 3 juli 2019 [...] blijkt dat de arbiter op 20 december 2018 besliste dat de plaats van arbitrage Amsterdam, Nederland, zou zijn en dat die beslissing bij brief van 21 december 2018 aan de partijen werd meegedeeld. De brief van 21 december 2018 is niet aanwezig in de stukken.

In het beschikkend gedeelte van de arbitrale beslissing van 3 juli 2019 werd als plaats van arbitrage aangegeven: Amsterdam.

3. De nv I.E.C. wil de arbitrale beslissing van 3 juli 2019 laten vernietigen. Zij startte daartoe op 4 oktober 2019 een procedure in zowel Amsterdam, Nederland, als voor deze rechtbank.

III. Vorderingen

Het voorwerp van de eis van de nv I.E.C. is de vernietiging van de arbitrale uitspraak van 3 juli 2019. In de huidige stand beperken partijen de discussie evenwel tot de vraag of deze rechtbank internationaal bevoegd is om over die kwestie te beslissen. Beide partijen begroten de rechtsplegingsvergoeding op € 1.440,00.

IV. Beoordeling

1. Artikel 1676, § 7, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat - eens de plaats waar de arbitrage wordt (werd) gevoerd, bepaald is - de Belgische rechtbanken slechts bevoegd zijn inzake die arbitrage indien de partijen dat overeengekomen zijn of indien de plaats van arbitrage in België is gelegen.

Partijen zijn het erover eens dat die eerste bevoegdheidsgrond niet voorligt: zij kwamen niet overeen het huidige geschil of andere geschillen inzake de arbitrage aan de Belgische rechters voor te leggen.

Bijgevolg is de enige grond op basis waarvan deze rechtbank zou kunnen oordelen over de door de nv I.E.C. ingestelde vordering, de vaststelling dat de arbitrage plaats vond in België.

2. De arbiter heeft op 20 december 2018, minstens in de arbitrale beslissing van 3 juli 2019, beslist dat de plaats van arbitrage in Amsterdam, Nederland ligt.

Dat gegeven ligt vast - er kan niet anders dan vastgesteld worden dat de arbitrage moet geacht worden in Amsterdam, Nederland te zijn gevoerd. Dat werd immers bepaald in de arbitrale beslissing, conform de bevoegdheid die de arbiter daartoe had krachtens het toepasselijke arbitragereglement.

3. Zelfs al zou die beslissing foutief, aanvechtbaar of vernietigbaar zijn, of in strijd met een andersluidende (door de arbiter geschonden) overeenkomst tussen de partijen, dan nog neemt dat niet weg dat de huidige situatie is en blijft dat de plaats van arbitrage Amsterdam, Nederland, was.

Deze rechtbank mag en kan haar eigen beoordeling niet in de plaats stellen van die van de arbiter en kan niets in de arbitrale beslissing wijzigen of buiten beschouwing laten - zelfs niet indien het recht van verdediging of regels van openbare orde zouden zijn geschonden in de arbitrale procedure (wat wordt aangevoerd, maar niet verder wordt onderzocht). Het komt immers enkel aan de internationaal bevoegde rechtbanken toe om dat te doen.

Er anders over oordelen, zou een rechtsmiddel tegen een onderdeel van een arbitrale beslissing (namelijk de plaatsbepaling) invoeren zonder enige wettelijke basis daarvoor.

Het zou evenzeer de internationale bevoegdheidsregel van artikel 1676, § 7, van het Gerechtelijk Wetboek sterk onder druk zetten. Indien men zou toelaten de arbitrale beslissing inzake de (bepaling van de) plaats van arbitrage ter discussie te stellen en te laten beoordelen door (een in beginsel niet internationaal bevoegde) rechtbank, zou die rechtbank zich al over een onderdeel van de arbitrale beslissing uitspreken - en die mogelijkerwijze vernietigen om zichzelf, tegen de wet in, internationale bevoegdheid aan te meten en zo ook de andere aspecten van de arbitrale beslissing te onderzoeken.

Het zou de rechtszekerheid inzake de internationale bevoegdheid in het gedrang brengen en tevens, afhankelijk van de internationale bevoegdheidsregels in andere landen, risico's op parallelle procedures en forumshopping meebrengen. Er kan aangenomen worden dat die risico's reëel zijn, nu de plaats van arbitrage de logische basisregel is voor het openen van bevoegdheid voor de gewone rechtscolleges van het betrokken land. De regel van artikel 1676, § 7, van het Gerechtelijk Wetboek kan, wat betreft de aanknopng aan de plaats van arbitrage, beschouwd worden als een (virtuele) multilaterale bevoegdheidsregel wegens het feit dat in alle landen zonder twijfel eenzelfde bevoegdheidsregel gehanteerd wordt.

Deze zaak vormt precies een illustratie van het bovenstaande, nu de nv I.E.C. ook in Nederland een vernietigingsprocedure startte.

4. Er moet besloten worden dat geen van de twee gronden voor internationale bevoegdheid voor de Belgische rechtbanken van artikel 1676, § 7, van het Gerechtelijk Wetboek aanwezig is. Er zijn ook geen andere gronden op basis die de Belgische rechters internationale bevoegdheid verlenen voor de door de nv I.E.C. ingestelde vordering. Deze rechtbank moet zich bijgevolg onbevoegd verklaren.

5. Zoals gezegd, kan deze rechtbank de beslissing van de arbiter om de plaats van arbitrage in Amsterdam te leggen, niet onderzoeken of ter zijde schuiven. De vraag of partijen al dan niet impliciet overeenkwamen de plaats van arbitrage in België te lokaliseren, speelt dan ook geen rol en moet niet onderzocht worden.

Er zij ten overvloede op gewezen dat een rechtskeuze iets anders is dan een forumkeuze of een bevoegdheidsbepaling en dat het eerste in beginsel niets zegt over het tweede. Uit het loutere feit van een rechtskeuze kan niets besloten worden omtrent de plaats van procederen, zoals de nv I.E.C. verkeerdelijk voorhoudt.

In het loutere gegeven van de keuze voor Belgisch recht als zijnde toepasselijk op de overeenkomst (maar niet op de arbitrage), kan geen impliciete overeenkomst inzake de plaats van arbitrage gelezen worden.

6. De aard van de op de grond van het geschil toe te passen regelgeving, heeft daarop geen weerslag. Ook al is die van openbare orde of van dwingend recht, dan nog geeft dat de rechtskeuze geen 'bijkomende dimensie' - met name een uitvloeisel inzake de plaats van arbitrage.

Die laatste - procedurele - regel, blijft onderworpen aan de toepasselijke procedureregels. Dat zijn in deze zaak de arbitrageregels van de Internationale Kamer van Koophandel. Artikel 18, 1), daarvan stelt dat de arbiter de plaats van arbitrage bepaalt (zonder aan te geven wat daartoe de beslissende of richtinggevende criteria zouden zijn) indien de partijen die niet zelf vastlegden. Dat is precies wat in deze zaak gebeurde: er was geen expliciete, noch impliciete overeenkomst inzake de plaats van arbitrage, zodat de arbiter zelf moest beslissen over de plaats van arbitrage. Het gegeven dat op het geschil Belgisch recht (van dwingend recht of openbare orde) moest toegepast worden, vormt geenszins een hinderpaal voor het situeren van de arbitrage in Nederland.

7. Ten slotte kan de nv I.E.C. niet bijgetreden worden waar zij in haar argumentatie lijkt aan te voeren dat artikel 1717 van het Gerechtelijk Wetboek - bepaling inzake de vernietiging van arbitrale beslissingen - van openbare orde is en daardoor bevoegdheid moet openen voor de Belgische rechtbanken.

Een dergelijke gevolgtrekking kent geen enkel fundament en zou tot het onaanvaardbare en onwerkbare gevolg leiden dat alle arbitrale beslissingen ter wereld in België door Belgische rechters zouden kunnen vernietigd worden.

8. De nv I.E.C. is als in het ongelijk gestelde partij gehouden tot de gerechtskosten.

OM DEZE REDENEN

DE RECHTBANK

Stelt vast dat de bepalingen van de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken, zoals gewijzigd, werden toegepast.

Stelt vast dat deze rechtbank geen internationale bevoegdheid heeft om te oordelen over de vordering van de nv I.E.C.

Veroordeelt de nv I.E.C tot betaling aan A.B. SA van een rechtsplegingsvergoeding van € 1.440,00.

Zegt dat de kosten van dagvaarding en bijdrage aan het fonds juridische tweedelijnsbijstand (€ 1.725,85) ten laste blijven van de nv I.E.C.

Veroordeelt de nv I.E.C (ondernemingsnummer [...]) tot betaling aan de Belgische Staat van de rolrechten, begroot op € 165,00 en te innen door de FOD Financiën.

Gewezen door de derde kamer, die op de zitting en voor het wijzen van het vonnis samengesteld was uit de heer H. Storme, rechter, en mevrouw C. Kint, griffier, en uitgesproken op de openbare terechtzitting van 9 maart 2020.